

2014-03-31

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

s.registrator@regeringskansliet.se
s.sf@regeringskansliet.se

Pensionärers och förtroendevaldas ersättningsrätt i arbetslöshetsförsäkringen

Delbetänkande av parlamentariska socialförsäkringsutredningen (SOU
2013:64)

Förhandlings- och samverkansrådet PTK har tagit del av Parlamentariska socialförsäkringsutredningens delbetänkande Pensionärers och förtroendevaldas ersättningsrätt i arbetslöshetsförsäkringen (SOU 2013:64). Delbetänkandet är resultatet av Parlamentariska socialförsäkringsutredningens eget initiativ, och rör dels samordningen av pension och arbetslöshetsersättning dels förtroendevaldas ställning i arbetslöshetsförsäkringen.

Pensionärers ersättningsrätt i arbetslöshetsförsäkringen

Syftet med förslagen i utredningen är att *förtydliga, förenkla och harmonisera* reglerna med övrig lagstiftning inom pensionsområdet, samt att säkerställa att den som tagit ut pension inte ska riskera att hamna i en sämre ekonomisk situation *på grund av uttaget*. Reglerna rörande samordning med pension i arbetslöshetsförsäkringen är idag krångliga och motverkar i vissa fall den flexibilitet som det allmänna pensionssystemet åsyftar. Inte heller är de konsekventa, då tjänstepension och allmän pension inte har samma status vid samordning mellan pension och arbetslöshetsersättning.

Samordningen mellan allmän pension och arbetslöshetsersättning sker idag i två steg i arbetslöshetsförsäkringen. Först sätts ersättningsnivån ned till 65 % av inkomsten före arbetslösheten, varefter ett avdrag från dagpenningen sker med 1/260-del av den utbetalda årspensionen. Nedsättningen till 65 % sker oaktat hur stor del av pensionen som tas ut. Att samordningen dessutom sker i två steg innebär att det är svårt för den enskilde att förutse konsekvenserna av arbetslöshet om någon del av pensionen redan har tagits ut vid sidan av fortsatt arbete, då arbetslösheten inträder. Ett återkallat pensionsuttag får inte heller något genomslag i arbetslöshetsförsäkringen; den som en gång tillerkänts allmän pension kommer alltid att få den lägre nivån – 65 % ersättning av tidigare inkomst – vid eventuell arbetslöshet. Dessa regler gäller enbart vid uttag av allmän pension. Vid uttag av

tjänstepension sker idag ingen nedsättning av ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen, men ett pensionsavdrag ska ske med 1/260-del, liksom vid uttag av allmän pension. Kontrollmöjligheterna är emellertid obefintliga, och arbetslöshetskassorna har ingen möjlighet att kontrollera om tjänstepension betalats ut.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår i huvudsak fyra viktiga förändringar. Det första förslaget syftar till en enklare samordning av pension och arbetslöshetsersättning, genom att den särskilda samordningsregel i två steg som gäller idag avskaffas. Den schablonmässiga nedsättningen av ersättningen till 65 % av inkomsten före arbetslösheten försvinner, och pensionen ska istället samordnas enligt den allmänna samordningsregeln i arbetslöshetsförsäkringen. Det innebär en samordning krona för krona. Ytterligare ett förslag är att samordning mellan arbetslöshet och pension endast ska ske när pension och ersättning från arbetslöshetsförsäkringen betalas ut samtidigt, för att komma till rätta med den effekt som idag innebär att den som en gång tagit ut någon del av sin pension genom samordningsregeln alltid kommer att få en lägre ersättning från arbetslöshetsförsäkringen, oaktat om pensionsuttaget återkallats eller ej. Vidare ska uttag av tjänstepension jämföras med uttag av allmän pension vid samordning med ersättning från arbetslöshetsförsäkringen.

Enligt det sista förslaget föreslås att tjänstepension ska underkastas samma regler som den allmänna pensionen, när det gäller samtidig ersättning från arbetslöshetsersättningen och uttag av tjänstepension. Utredningen resonerar kring att kontrollfunktionerna då kan behöva utvecklas, för att stävja uttag av arbetslöshetsersättning om det inte finns någon verklig avsikt att ta ett erbjudet arbete. Således menar utredningen att arbetslöshetskassorna bör ha rätt att ta del av kontrolluppgifter om utbetald tjänstepension.

PTKs ståndpunkter:

Att avskaffa den samordningsregel för pensioner som idag sker i två steg är en välkommen förbättring av arbetslöshetsförsäkringen, och ett led i det arbete som måste göras för att anpassa de till pensionssystemet kringliggande regelkomplexen. Detta har ju även påbjudits av pensionsåldersutredningen, för att underlätta och uppmuntra till ett långt och flexibelt arbetsliv. Den sänkning av ersättningen som idag sker i arbetslöshetsersättningen – då pension börjat utbetalas – är omotiverad, mot bakgrund av den stora flexibilitet i uttaget som idag är möjligt. Inte heller finns det några rationella skäl till att a-kassenivån inte blir uppjusterad till ordinarie ersättningsnivå om pensionsuttaget återkallas; med dagens ordning är sänkningen till 65 % ersättning från a-kassan huggen i sten för den som en gång tagit ut någon andel pension och sedan ångrat sig.

PTK instämmer i de resonemang som förs om att en mer generös ersättningsrätt från arbetslöshetsförsäkringen kan motivera en större kontrollfunktion, även om det sker genom ett sådant intrång i den personliga integriteten som en rätt för arbetslöshetskassorna att ta del av kontrolluppgifter om utbetald tjänstepension skulle medföra. Idag finns det emellertid inte någon skyldighet för arbetsgivare och andra att lämna månadsuppgifter om tjänstepension till Skatteverket, varför PTK inte riktigt ser att en rätt för arbetslöshetskassorna att ta del av kontrolluppgifter under rådande ordning skulle fylla någon större praktisk funktion, annat än vid efterkontroll? Förslaget har formulerats som en skyldighet för Skatteverket att lämna uppgiften "med vilket belopp utbetalning av tjänstepension redovisats i kontrolluppgift för den sökande som täcker den tidsperiod som ansökan om arbetslöshetsersättning avser."

Dagens rapportering sker emellertid på årsbasis, och det lär vara sällan denna rapportering skulle sammanfalla med en ersättningsperiod från arbetslöshetskassan. Risken skulle istället vara att kontrolluppgiftsskyldigheten skulle innebära en ökad och därmed fördyrad administration hos arbetslöshetskassorna, utan motsvarande nytta.

Förtroendevaldas rätt till ersättning i arbetslöshetsförsäkringen

Arbetslöshetsförsäkringen omfattar den som är arbetstagare eller företagare. Förtroendeuppdrag är inte att jämföras med förvärvsarbete, och omfattas idag inte av arbetslöshetsförsäkringen. I praxis har förtroendeuppdrag emellertid i vissa fall jämförats med förvärvsarbete – beroende på omfattning, kontinuitet, karaktär och arvoderingsform – och kan således i vissa fall ge en rätt till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Bedömningen har emellertid varit individuell, och att rätten inte är kodifierad i lag har medfört att den enskilde har haft svårt att överblicka effekterna av förtroendearbete, och vad som till synes varit lika fall har ibland bedömts olika av arbetslöshetskassorna.

I de fall förtroendeuppdraget varit att jämföras med förvärvsarbete har det kunnat redovisas i timmar och halvtimmar, medan det i annat fall skall redovisas som hindertid. För en arbetssökande som utfört förtroendeuppdrag som inte varit att jämföras med förvärvsarbete, utges alltså ingen dag ersättning för den aktuella dagen, eftersom den arbetssökande då inte anses ha stått till arbetsmarknadens förfogande. Även här har detta inneburit olika bedömningar som har varit svåra att förstå för den enskilde.

Utredningens förslag

Kommittén deklarerar i utredningen att utgångspunkten för de förslag som presenteras, är att förtroendeuppdrag *inte ska jämföras med förvärvsarbete vid prövning av rätten till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen*. Syftet är istället att säkerställa att förtroendevalda vid prövningen av rätt till arbetslöshetsersättning försätts i samma läge som om de inte åtagit sig förtroendeuppdraget. Tanken är således att ett förtroendeuppdrag inte ska sätta den förtroendevalda i varken bättre eller sämre läge om vederbörande skulle bli arbetslös, än om vederbörande aldrig åtagit sig förtroendeuppdraget.

De förslag som presenteras i utredningen är i korthet att tid då den sökande har utfört uppdrag som förtroendevald *inte ska anses som tid med förvärvsarbete*, och att reglerna om förtroendevalda i arbetslöshetsförsäkringen *endast ska avse förtroendeuppdrag som enligt lag berättigar till ledighet från anställning*. Vid prövningen av om ett *arbetsvillkor* är uppfyllt ska, utöver tid med förvärvsarbete, även beaktas tid då den sökande har varit ledig från sin anställning för att utföra förtroendeuppdraget, eller har avstått från att bedriva näringsverksamhet och i stället utfört förtroendeuppdrag. Den som avstår från förvärvsarbete för att utföra ett förtroendeuppdrag, och som under uppdragstiden blir arbetslös, ska ges möjlighet att vänta med att ansöka om arbetslöshetsersättning tills uppdraget har upphört utan att rätten till ersättning går förlorad eller ersättningsnivån sänks. Tiden från det att arbetslösheten inträder blir så kallad *överhoppningsbar tid*, till dess att förtroendeuppdraget upphört. Därefter har den sökande en månad på sig att anmäla sig till arbetsförmedlingen. Vid bestämmande av *normalarbetstid* ska, utöver tid med förvärvsarbete, även beaktas tid då den sökande varit ledig från sin anställning för att utföra förtroendeuppdrag, eller har avstått från att bedriva näringsverksamhet och i stället utfört förtroendeuppdrag. Vid bestämmande av *dagsförtjänsten* ska även beaktas utebliven inkomst avseende sådan tid då den sökande har varit ledig från

anställning för att utföra förtroendeuppdrag, eller har avstått från att bedriva näringsverksamhet och istället utfört förtroendeuppdrag.

De konkreta förslagen innebär alltså i princip att förtroendeuppdrag inte ska jämföras med förvärvsarbete i arbetslöshetsförsäkringen, men att de förtroendeuppdrag som berättigar till tjänstledighet enligt lag, ska beaktas vid beräkning av ersättning. De uppdrag som genom lag berättigar till tjänstledighet är i huvudsak politiska och fackliga uppdrag.

Kommittén påpekar att en konsekvens av förslagen är att systemet för redovisning av tid med förtroendeuppdrag till arbetslöshetskassor kommer att behöva förändras. Sådan tid behöver kunna redovisas på samma sätt som tid med förvärvsarbete. Kommittén ger inga närmare anvisningar om detta, men säger sig förutsätta att nödvändiga förändringar kan träda i kraft samtidigt med övriga delar av förslaget.

PTKs ståndpunkter

PTK vill inledningsvis poängtera att det förslag som kommittén lämnar i utredningen är välkommet då det ger tydliga anvisningar om vem som omfattas av arbetslöshetsförsäkringen. Vidare är PTK enig med kommittén om att förtroendeuppdrag inte bör vara att jämföras med förvärvsarbete, framför allt eftersom det vore orimligt med sanktioner i försäkringen för den som avser sig ett förtroendeuppdrag. Förslagen i övrigt förenklar bedömningarna och gör försäkringen mer rättssäker och förutsebar för den enskilde. Det system som idag råder, med en praxisbaserad rätt för förtroendevalda att i vissa fall få ersättning, skapar många problem för enskilda individer och organisationer. En lösning på den osäkerhetsproblematik som råder är därför efterlängtat, och PTK ser att förslaget på ett nytänkande och konstruktivt sätt föreslår en lösning. De förslag som kommittén lämnar är emellertid onödigt begränsade, och är inte tillräckligt anpassade till det nya, mer fragmentariska arbetslivet som vi sedan en tid ser växa fram.

Utredningen pekar på att förslaget har konsekvenser; vissa grupper av förtroendevalda kommer få ett betydligt bättre skydd i arbetslöshetsförsäkringen än vad de har med den i dag rådande ordningen, medan andra grupper får ett sämre skydd. Det är främst fackligt förtroendevalda och politiker med en heltidsanställning i grunden, som kommer ha den största glädjen av förslaget.

PTKs bedömning är alltså att grundtanken är god, men att den föreslagna konstruktionen med tjänstledighet som förutsättning för det föreslagna skyddet minskar flexibiliteten för medlemmarna i arbetslöshetskassorna, och försvagar skyddet för de redan utsatta grupperna på arbetsmarknaden. Förslagen synes vara utformade med den gamla normen om "heltidstjänster med lagstadgad ledighetsrätt för fackliga förtroendemän och politiker" för ögonen.

PTK ifrågasätter hur förslagen i nuvarande tappning passar med dagens mer fragmenterade arbetsmarknad, där ofasta jobb i form av t ex vikariat och projektarbeten varvas med olika typer av uppdrag? Ungdomar som väljer att direkt ta ett förtroendeuppdrag – kanske ett politiskt – kommer med kommitténs förslag aldrig in i arbetslöshetsförsäkringen, om de väljer det politiska uppdraget istället för ett arbete. Och i en sådan situation blir resultatet tveksamt; den på arbetsmarknaden redan etablerade politikern får ett skydd i arbetslöshetsförsäkringen medan den unge politikern aldrig kommer in, och aldrig får ett skydd. Inte heller den som kombinerar ett deltidsarbete med ett arvoderat förtroendeuppdrag, får tillgodogöra sig den arvoderade inkomsten vid eventuell arbetslöshet (och avslutat uppdrag), utan faller då ned till en inkomstnivå i arbetslöshetsersättningen som motsvarar hälften av den

tidigare sammanlagda inkomsten. Om arbetsvillkoret vid deltidsarbetet ens kan anses var uppfyllt?

PTK ställer sig även frågande till att utredningen så svepande begränsar sig till att konstatera att systemet för redovisning av förtroendetid behöver ändras, så att det kan redovisas på halvtimmesnivå. Det framgår inte om avsikten är att systemet för att redovisa hindertid ska ändras i grunden, vilket är en svaghet eftersom det har potential att medföra stor inverkan på rätten till arbetslöshetsersättning.

Utredningen skriver att *"en viktig förutsättning för en representativ demokrati är att alla som är valbara har samma förutsättningar att åta sig och fullgöra ett förtroendeuppdrag. Kvinnor, unga och utrikes födda är idag underrepresenterade bland förtroendevalda i kommunerna. Med ett förtydligt regelverk förbättras förutsättningarna för att dessa grupper åtar sig förtroendeuppdrag i framtiden."* PTKs farhåga är emellertid att eftersom just dessa grupper är de som generellt sett dessutom har sämst förankring på arbetsmarknaden, kommer de med de förslag som utredningen presenterar inte heller att få det aktuella skyddet i arbetslöshetsförsäkringen om de åtar sig förtroendeuppdrag. Med utredningens förslag måste de istället koncentrera sig på att *först* skaffa sig en fast heltidstjänst – som de kan begära tjänstledigt ifrån – om de ska ta ett förtroendeuppdrag.

Sammanfattningsvis kan PTK konstatera att grundtanken i förslagen är bra – förtroendeuppdrag *bör* ha en särställning i arbetslöshetsförsäkringen, eftersom det är orimligt att den som avsäger sig ett förtroendeuppdrag ska drabbas av sanktioner i arbetslöshetsförsäkringen. En sådan ordning rimmer illa med just innebörden av begreppet "förtroendevald". PTK vänder sig emellertid mot att den sfär som skyddas är så snäv; endast den som med stöd i lag har begärt och fått tjänstledigt för att utföra sitt förtroendeuppdrag får skydd i arbetslöshetsförsäkringen, medan till exempel deltidsanställda med politiska, fackliga eller andra ideella förtroendeuppdrag som väsentlig inkomstkälla – och som inte begärt tjänstledighet för sina uppdrag – ställs utanför skyddet.

PTK vill avslutningsvis föra fram ett försiktigt önskemål om att utgångspunkten för de inkomster som ska vara skyddade i arbetslöshetsförsäkringen, istället bör utgå från de inkomster som beskattas som inkomst av tjänst.

Förhandlings- och samverkansrådet PTK

Kristina Rådkvist
Kanslichef, PTK

Ulrika Öberg
Försäkrings- och pensionsspecialist, PTK

A Registrator

Från: Ann-Kristine Berggren för S Registrator
Skickat: den 31 mars 2014 14:54
Till: A Registrator
Ämne: VB: Remissvar på remissen "Pensionärers och förtroendevaldas ersättningsrätt i arbetslöshetsförsäkringen" SOU 2013:64.
Bifogade filer: Pensionärer och förtroendevaldas ersättningsrätt i arbetslöshetsförsäkringen pdf m signatur 140331.pdf; Pens och fvs ersättningsrätt i arbetslöshetsförsäkringen - remissvar 140331.docx

----- Träff 1 av 1 -----

REGISTRERINGSDATUM: 2013-09-
24 DIARIENR:S2013/6581/SF
INDATUM: 2013-09-
24

SKRIVELSEDATUM:2013-09-
24 SKRIVELSEBET:
HANDLÄGGARE: Wollberg
Peter
STATSRÅD: Socialförsäkringsminister Ulf
Kristersson
INGIVARE: Parlamentariska Socialförsäkringsutredningen,
(S
2012:04), Axén
Gunnar

ÄRENDE: Delbetänkande SOU 2013:64 - Pensionärers
och
förtroendevaldas ersättningsrätt i
arbetslöshetsförsäkringen
KATEGORI: 1.2.
SOU

BESLUT	DELBESDAT	BESDAT	BESNR
ANMÄRKNING Överlämnande Arbetsmarknads Arb en Jasminia		2013-10-17	till departementet , etsmarknadsenhet (ök med Hopstadius)

ÄRENDEANM: Parlamentariska kommittén om hållbara
försäkringar
 vid sjukdom och
arbetslöshet,
 Socialförsäkringsutredningen, (S
2012:04)
 Bengtsson Finn, Björck
Patrik

Från: Öberg Ulrika [<mailto:Ulrika.Oberg@ptk.se>]

Skickat: den 31 mars 2014 14:31

Till: S Registrator; S SF; Öberg Ulrika

Ämne: Remissvar på remissen "Pensionärers och förtroendevaldas ersättningsrätt i arbetslöshetsförsäkringen" SOU 2013:64.

Bifogat finner ni PTKs svar på remissen "Pensionärers och förtroendevaldas ersättningsrätt i arbetslöshetsförsäkringen" SOU 2013:64.

Med vänliga hälsningar
Ulrika Öberg

www.ptk.se

Kungsgatan 57 A

Box 3036

SE-103 62 Stockholm

+46 (0)8-440 85 13

+46 (0)76-282 90 01

ulrika.oberg@ptk.se

PERSONLIGA RÅD OM PENSIONER OCH FÖRSÄKRINGAR

www.radgivningstjanst.se